

شرح رساله حقوق

تا اینجا در مورد آثار حرام خواری چه در دنیا و آخرت مطالبی را عرض کردیم.

مهمترین عامل حرام خواری

حرام خواری بنا به فرموده بزرگان علم اخلاق از جمله مرحوم نراقی در معراج السعاده و جامع السعادات یک عامل بسیار مهم دارد و آن حب دنیا و حرص بر دنیا است. حب الدنيا رأس كل خطيئة است، واقعا همه رذیلت ها ریشه در حب دنیا دارد، حرص بر دنیا و نیز می فرمایند: بزرگترین مانع تکامل حرام خواری است. این خیلی عجیب است که بزرگترین مانع تکامل را حرام خواری می دانند، بزرگترین هلاک کننده ها، بزرگترین مانع رسیدن به سعادت و اینکه اغلب مردم که گرفتار شقاوت شدند و از سعادت دور ماندند به همین جهت یعنی حرام خواری یا حرام خواهی است. حرام خواری که برخاسته از حب و حرص به دنیاست بدون تردید انسان را هلاک می کند. بزرگترین حجاب و مانع بین انسان و قرب الهی است. حال این همه آثار سوء را برای ما گفتیم ولی درباره کمتر چیزی این مقدار آثار سوء بیان شده است.

حلال خواری

اما در مقابل، حلال خواری است که بر آن بسیار تأکید شده است واقعا از بسیاری از امور نقش تعیین کننده تری دارد. معنای تقوا و ورع که گفتند روشن است. تقوی و ورع یعنی چشم پوشی از حرام خدا و البته اطاعت از دستورات الهی، تأثیر حلال خواری در سعادت انسان به حدی است که پیامبر گرامی اسلام بر وزان «طلب العلم فریضة علی کل مسلم و مسلمة»؛ می فرماید: «طلب الحلال فریضة علی کل مسلم و مسلمة» طلب حلال به عنوان فریضة نقل شده است. یعنی هر کار و عملی و هر چیزی را که می خواهید دنبال حلالش باشید. طلب حلال فریضة است. طلب حلال فقط طلب رزق حلال نیست بلکه یک معنای وسیعی دارد.

۱. روایات پیامبر(ص) می فرماید عبادت هفتاد جزء دارد که طلب حلال برتر از همه اجزاء آن است، یعنی اگر شما یک عبادتی را در نظر بگیرید یا مجموع عبادات را در نظر بگیرید، برترین جزئش طلب حلال است.

۲. هم چنین پیامبر می فرماید: عبادت ده جزء دارد که نه جزئش طلب حلال است.

طلب حلال یک معنای واسعی دارد، اما به خصوص طلب رزق و روزی حلال یک آثاری در دنیا دارد و یک آثاری در آخرت دارد، درست نقطه مقابل حرام خواری است.

خیلی سریع اشاره می کنیم به آثار دنیوی حلال خواری درست نقطه مقابل حرام خواری.

۳. مثلا پیامبر(ص) می فرماید: اگر کسی چهل روز غذای حلال بخورد، خداوند قلبش را نورانی میکند و چشمه هایی از حکمت را از قلب بر زبانش جاری می کند، نظیر این را درست در مقابل حرام خواری داشتیم. منتهی فرقی این است که آنجا می گفت اگر یک لقمه حرام بخورد گرفتار آن آثار می شود ولی اینجا برای رسیدن به چشمه های حکمت باید چهل روز غذای حلال بخورد.

۴. یا مثلا فرمودند: اگر کسی از دست رنج خودش ارتزاق کند با سرعت برق از صراط عبور می کند.

۵. پیامبر(ص) می فرماید اگر کسی از دسترنج حلال خودش ارتزاق کند خداوند تمام درهای بهشت را برای او باز می کند تا از هر دری که بخواهد وارد بهشت شود.

۶. همچنین می‌فرماید: کسی که از دسترنج حلال خودش ارتزاق کند خداوند با نظر رحمت به او می‌نگرد و او را عذاب نمی‌کند.

۷. یکی از اصحاب از پیامبر خدمت پیامبر رسید و عرضه داشت برای او دعا کند تا مستجاب الدعوه شود، حضرت فرمود غذایت را پاک و حلال کن تا دعایت مستجاب شود. اگر می‌خواهی دعایت مستجاب شود غذایت را حلال کن. این خیلی مهم است. آنگاه ما می‌گوییم چرا دعاها مستجاب نمی‌شود.

روایات زیاد است و فرصت کم ولی آثاری که برای حلال خواری بیان شده است هم در دنیا و هم در آخرت زیاد است، اگر بخواهیم یکی یکی اینها را مبسوطا بیان کنیم معلوم نیست این بحث چه زمانی تمام می‌شود، باید اینها را اشارتا بیان کنیم، دقیقا تمام آنچه که برای حرام خواری گفته شده به عنوان اثر چه در دنیا و چه در آخرت، ضدش برای حلال خواری و طلب حلال بیان شده است.

۸. پیامبر گرامی اسلام (ص) هرگاه با یک شخصی مواجه می‌شد که از او خوشش می‌آمد می‌فرمود آیا شغل و کار و پیشه‌ای داری؟ اگر می‌گفتند نه، حضرت می‌فرمود از چشمم افتاد. یک وقت کسی را می‌دید حال به هر دلیل پیامبر را جذب می‌کرد، حضرت سوال می‌کردند که آیا شغل و کاری دارد؟ می‌گفتند خیر، می‌گفتند از چشمم افتاد. فکر نکنید تنبلی و بی‌کار و بی‌حالی چیز خوبی است. به چشم پیامبر آمدن، به کار و تلاش است نه تنبلی و کسالت و ... هرچه پرکارتر مخصوصا ما طلبه‌ها نزد پیامبر با ارزش‌تر هستیم. از پیامبر سوال کردند چرا از چشم شما افتاد؟ حضرت فرمود: اگر مومن شغل و کاری نداشته باشد با دینش زندگی می‌کند یعنی از راه دینش ارتزاق می‌کند در حالیکه باید با کدیمین تلاش کرد. حال این یک معنای خاصی دارد.

به هر حال بحث بعدی که در جلسه بعد دنبال می‌کنیم ادامه این فرمایش امام سجاد است که بعد از اشاره به لزوم اجتناب از حرام خواری فرمود « و اما حق بطنک فان لا تجعله وعاء لقليل من الحرام و لا لكثير و ان تقتصد له فی الحلال » این همه توصیه به حلال شده است این همه بر آن تأکید شده است ولی معنای حلال خواری اینطور نیست که تا خرخره حلال بخوریم، حد دارد، که در جلسه آینده بیان خواهیم کرد.

«والحمد لله رب العالمين»